

Sygn. akt II Ca 351/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący Sędzia: Aleksandra Żurawska (spr.)

Sędziowie: Jerzy Dydo

G. K.

Protokolant: Violetta Drohomirecka

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2019 r. w Świdnicy na rozprawie

sprawy z powództwa M. M. (3), A. M. (1), D. M. i K. M.

**przeciwko Towarzystwu (...) SA z siedzibą
w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji powodów A. M. (1), D. M. i K. M.

od wyroku Sądu Rejonowego w Świdnicy

z dnia 28 listopada 2018 r., sygn. akt (...)

**uchyla zaskarżony wyrok w stosunku do powodów A. M. (1), D. M. i K. M. i sprawę w tym zakresie
przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Świdnicy.**

(...)

Sygn. akt II Ca 351/19

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 28 listopada 2018 r., Sąd Rejonowy w pkt I oddalił powództwo M. M. (3) przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W. o zapłatę kwoty 56 000zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 27 czerwca 2017r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, a także powództwa A. M. (2), D. M. i K. M. przeciwko tej samej stronie pozwanej o zapłatę na rzecz każdego z nich kwoty 70 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 27 czerwca 2017r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu. W pkt II zaś zasądził od każdego z powodów na rzecz strony pozwanej kwotę 5 403,40zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Poszkodowany F. M. na dzień 27 czerwca 1997 roku pozostawał w związku małżeńskim z M. M. (3), byli rodzicami (...)dziewięci – A. M. (1) urodzonego w dniu (...), D. M. urodzonego w dniu (...) i K. M. urodzonego w dniu (...). W dniu 27 czerwca 1997 roku w S. F. M., jako pasażer samochodu osobowego O. (...) o numerze rejestracyjnym (...),

uczestniczył w wypadku drogowym. F. M. odniósł ciężkie obrażenia ciała, w wyniku których zmarł w szpitalu w dniu zdarzenia. Prawomocnym wyrokiem S. R. w Ś. (...) wydanym w dniu (...) roku w sprawie (...)ze zmianami wynikającymi z wyroku S. O.w Ś. wydanego w dniu (...)roku w sprawie (...) sprawca tego wypadku został uznany winnym popełnienia występku z art. 177 § 2 kk i skazany. Pismem z dnia 22 lipca 1997 roku i w dniu 24 sierpnia 1998 roku M. M. (3), działając w imieniu własnym i w imieniu małoletnich wówczas powodów A. M. (1), D. M. i K. M., wystąpiła z roszczeniami o odszkodowanie za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej oraz o rentę na swoją rzecz i na rzecz wówczas małoletnich A. M. (1), D. M. i K. M.. W dniu 27 stycznia 1999 roku M. M. (3) zawarła ugodę z ubezpieczycielem odpowiedzialnym z tytułu umowy odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego. Na mocy tej ugody M. M. (3) otrzymała 25.000,- zł tytułem odszkodowania w związku z pogorszeniem sytuacji życiowej, nadto rentę w kwocie po 225,- zł miesięcznie, płatną kwartalnie w łącznej kwocie 675,- zł, począwszy od grudnia 1998 roku. powódka przy zawarciu ugody oświadczyła, iż ugodą ta zaspokaja jej roszczenia odszkodowawcze obecne, jak i mogące powstać w przyszłości jako następstwo wypadku, powódka zrzekła się wszelkich dalszych roszczeń w stosunku do odpowiedzialnych cywilnie i w stosunku do ich ubezpieczycieli. Pismem z dnia 22 czerwca 2017 roku powodowie zgłosili stronie pozwanej szkodę wynikłą z naruszenia dobra osobistego w postaci szczególnej więzi rodzinnej łączącej każdego z powodów ze zmarłym F. M.. Strona pozwana w dniu 23 czerwca 2017 roku potwierdziła wpłynięcie roszczeń i wszczęcie postępowania likwidacyjnego. Postępowanie likwidacyjne zostało zakończone odmową wypłacenia zadośćuczynienia wobec przyjęcia przez stronę pozwaną przedawnienia roszczeń.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo podlegało oddaleniu. Sąd wskazał, iż powodowie roszczenia objęte pozwem oparli na treści art. 448 k.c. Natomiast roszczenie o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie znajduje oparcie w przepisie art. 481 § 1 k.c. Strona pozwana odpowiada za szkodę powoda wynikającą ze zdarzenia z dnia 5 listopada 2016 roku stosownie do art. 822 § 1 k.c. i w tym zakresie nie budzi wątpliwości w ocenie Sądu Rejonowego jej legitymacja jako następny prawnego ubezpieczyciela pierwotnie odpowiedzialnego za skutki zdarzenia. W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd pierwszej instancji doszedł jednak do przekonania, iż powództwa podlegały oddaleniu, a to wobec skutecznego w ocenie Sądu zarzutu przedawnienia podniesionego przez stronę pozwaną. Sąd podniósł, iż w dniu zdarzenia powodującego szkodę obowiązywały przepisy art. 442 k.c., które ustanawiały okres dziesięcioletni dla przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody wynikłej ze zbrodni lub występku. Z dniem 10 sierpnia 2007 roku cytowane przepisy zostały uchylone, zaś ustawodawca do kodeksu cywilnego wprowadził art. 442⁽¹⁾ k.c., który to wprowadził okres dwudziestoletni dla przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody wynikłej ze zbrodni lub występku. Jednocześnie Sąd wskazał, iż ten okres znajduje zastosowanie także do roszczeń powstałych przed dniem 10 sierpnia 2007 roku, ale tylko tych nieprzedawnionych, zgodnie z przepisem art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U z 2007 Nr 80, poz. 538), stanowiącym iż do roszczeń, o których mowa w art. 1, powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się przepisy art. 442⁽¹⁾ Kodeksu cywilnego. Ponadto Sąd podkreślił, iż w związku ze śmiercią poszkodowanego określonym podmiotom przysługują różne roszczenia. Zgłoszenie jednego czy dwóch z możliwych nie wpływa na bieg przedawnienia roszczenia czy roszczeń niezgłoszonych. Powódka M. M. (3) w dniu 24 sierpnia 1998 roku, w imieniu własnym i w imieniu małoletnich wówczas powodów A. M. (1), D. M. i K. M., wystąpiła wobec ubezpieczyciela (który przejął odpowiedzialność cywilną za skutki zdarzenia) z roszczeniami o odszkodowanie za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej oraz o rentę na swoją rzecz i na rzecz wówczas małoletnich A. M. (1), D. M. i K. M.. Roszczenie o naprawienie szkody z tytułu naruszenia dóbr osobistych, znajdujące oparcie w przepisie art. 448 k.c., zostało przez powodów zgłoszone stronie pozwanej dopiero pismem z dnia 22 czerwca 2017 roku, które do strony pozwanej dotarło najpóźniej w dniu 23 czerwca 2017 roku (w tym dniu strona pozwana potwierdziła przyjęcie zgłoszeń). Takiej oceny nie zmieniają pisma powódki M. M. (3) z dnia 22 lipca 1997 roku (k. (...)) i z dnia 12 stycznia 1998 roku (k. (...)). W ocenie Sądu pierwszej instancji z przedstawionych przez powódkę pism z 22 lipca 1997 roku i z dnia 12 stycznia 1998 roku wynika, iż domagała się ona kwot pieniędzy z tytułu śmierci męża F. M., gdyż znalazła się w trudnej sytuacji materialnej, sama z (...) małoletnich dzieci. Z pism tych wynika zatem wyłącznie zgłoszenie roszczeń znajdujących oparcie w innych przepisach niż przepis art. 448 k.c. Z tego też względu zdaniem Sądu nie doszło do przerwania biegu przedawnienia roszczeń z art. 448 k.c. Sąd wskazał, iż wobec daty zdarzenia powodującego szkodę, tj. 27 czerwca

1997 roku, należało stwierdzić, iż przed dniem wejścia w życie przepisów art. 442⁽¹⁾ k.c. wprowadzających okres dwudziestoletni dla przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody wynikłej ze zbrodni lub występku, roszczenie z art. 448 k.c. uległo przedawnieniu, a nastąpiło to z dniem 27 czerwca 2007 roku, w tym dniu bowiem upłynął okres dziesięcioletni ustanowiony obowiązującym w dacie zdarzenia przepisem art. 442 § 2 k.c., a wobec przedawnienia tego roszczenia powodowie dla zgłoszenia tego roszczenia nie korzystają z okresu wprowadzonego przepisem art. 442⁽¹⁾ § 2 k.c. W tym stanie rzeczy Sąd Rejonowy orzekł jak w pkt I sentencji wyroku. O kosztach procesu Sąd orzekł jak w pkt II sentencji wyroku w oparciu o przepis art. 98 § 1 k.p.c., zasądzając na rzecz strony pozwanej od każdego z powodów koszty procesu w kwocie 5403,40 zł, na którą składają się: 1. kwota 5400,- zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika będącego radcą (§ 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych), 2. jedna czwarta kwoty 17,- zł uiszczonej przez stronę pozwaną tytułem opłaty skarbowej za złożenie dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa w postępowaniu sądowym.

W apelacji zaskarżającej powyższy wyrok w całości powodowie A. M. (1), D. M. i K. M. zarzucili naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 819 § 4 k.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie, iż w przypadku powodów nie doszło do przerwania biegu przedawnienia podczas gdy, w sprawie bieg przedawnienia roszczeń powodów został przerwany i 20-letni termin przedawnienia zaczął bieg na nowo od dnia 18.01.1999r., zatem w dniu 22.11.2017r., tj. w dniu wniesienia pozwu, roszczenie nie było przedawnione;

- art. 442¹ § 2 kc. poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż w przypadku powodów doszło do przedawnienia roszczeń w dniu 27.06.2007r., podczas gdy w przypadku powodów na dzień 10.08.2007r., zgodnie z przepisem art. 2 ustawy z dnia 16.02.2007r. o zmianie ustawy kodeks cywilny (Dz. U. z 2007 nr 80 poz. 538) z uwagi na przerwanie biegu przedawnienia pismem z dnia 24.08.1998r., nie upłynął jeszcze 10-letni termin przedawnienia, dlatego też ma zastosowanie 20-letni termin przedawnienia, a więc roszczenia powodów w chwili składania pozwu w dniu 22.11.2017r. nie były przedawnione;

- art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie podczas gdy w momencie zgłaszania roszczeń i zdarzenia, tj. śmierci ojca powodowie byli małoletni (powód A. M. (1) miał (...) lat, powód D. M. miał (...) lata i powód K. M. urodził się (...) przed śmiercią ojca) i uwzględnienie zarzutu przedawnienia stanowi nadużycie prawa, naruszające zasady etycznego i uczciwego postępowania, w sytuacji gdy więź łącząca rodziców jest jedną z najsilniejszych więzi emocjonalnych.

Wskazując na powyższe zarzuty powodowie wnieśli o:

1. Zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa i zasądzenie:

- od pozwanej na rzecz powoda A. M. (1) kwoty 70 000zł tytułem zadośćuczynienie za naruszenie dobra osobistego w postaci szczególnej więzi rodzinnej ze zmarłym ojcem wraz z odsetkami ustawowymi na opóźnienie liczonymi od dnia 27.06.2017r. do dnia zapłaty;

- od pozwanej na rzecz powoda D. M. kwoty 70 000zł tytułem zadośćuczynienie za naruszenie dobra osobistego w postaci szczególnej więzi rodzinnej ze zmarłym ojcem wraz z odsetkami ustawowymi na opóźnienie liczonymi od dnia 27.06.2017r. do dnia zapłaty;

- od pozwanej na rzecz powoda K. M. kwoty 70 000zł tytułem zadośćuczynienie za naruszenie dobra osobistego w postaci szczególnej więzi rodzinnej ze zmarłym ojcem wraz z odsetkami ustawowymi na opóźnienie liczonymi od dnia 27.06.2017r. do dnia zapłaty;

2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów A. M. (2), K. M. i D. M. kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje;

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja jest uzasadniona. Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sąd Rejonowy niewłaściwie przyjął, iż w niniejszej sprawie nie doszło do przerwania biegu przedawnienia. Z art. 819 § 4 kc wynika, że bieg przedawnienia roszczenia o świadczenie do ubezpieczyciela przerywa się także przez zgłoszenie ubezpieczycielowi tego roszczenia lub przez zgłoszenie zdarzenia objętego ubezpieczeniem. Bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo od dnia, w którym zgłaszający roszczenie lub zdarzenie otrzymał na piśmie oświadczenie ubezpieczyciela o przyznaniu lub odmowie świadczenia. Stosując ten przepis trzeba mieć również na uwadze orzecznictwo Sądu Najwyższego, z którego wynika, że cytowany wyżej art. 819 § 4 kc rozróżnia materialną czynność, jaką jest zgłoszenie zakładowi ubezpieczeń roszczenia, od czynności faktycznej jaką jest zgłoszenie zdarzenia objętego ubezpieczeniem. Dokonywanie tej drugiej czynności także przerywa bieg przedawnienia roszczeń wynikających ze zgłoszonego zdarzenia / patrz: wyrok SN z dnia 21 maja 2009r, V CSK 444/08, Lex nr 627255, wyrok SN z dnia 6 października 2017r, V CSK 685/16/. Ze zgromadzonego w przedmiotowej sprawie materiału dowodowego wynika, że wypadek komunikacyjny, w którym zginął ojciec powodów miał miejsce w dniu 27 czerwca 1997r. Matka małoletnich wówczas powodów w dniu 22 lipca 1997r skierowała do ubezpieczyciela pismo / k. (...) /, w którym zgłosiła zdarzenie, jakim był wypadek z udziałem jej męża. Z treści tego pisma nie wynika, by M. M. (3) domagała się od zakładu ubezpieczeń jakichś konkretnych roszczeń, opisała ona jedynie jak doszło do zdarzenia, wskazała na sytuację, w jakiej znaleźli się bliscy ofiary wypadku oraz zwróciła się z pytaniem czy w związku ze śmiercią męża należy się jej odszkodowanie. W piśmie tym więc nie zostało zgłoszone żadne konkretne żądanie, ale mimo tego w tym dniu zgodnie z art. 819 § 4 kc doszło do przerwania biegu przedawnienia również względem roszczeń o zadośćuczynienie. Z dokumentów zgromadzonych w aktach wynika, że ubezpieczyciel w dniu 18 stycznia 1999r wydał decyzję / k. (...)/, na mocy której przyznał łączną kwotę 25.000 zł tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej po śmierci F. M. oraz rentę w wysokości 675 zł miesięcznie. Należało więc przyjąć, że od dnia 19 stycznia 1999r termin przedawnienia o roszczenia związane ze śmiercią F. M. zaczął biec na nowo. W tym czasie donośnie terminu przedawnienia obowiązywał przepis art. 442 § 2 kc, zgodnie z którym jeśli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dziesięciu od dnia popełnienia przestępstwa. Tak więc do przedawnienia doszłoby 18 stycznia 2009r. W międzyczasie jednak nastąpiła zmiana przepisów w tym zakresie i zgodnie z nowo obowiązującym art. 442⁽¹⁾ § 2 kc termin przedawnienia w takim wypadku wynosił 20 lat od chwili popełnienia przestępstwa. Natomiast w myśl art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r o zmianie ustawy- Kodeks cywilny / Dz.U. nr 80, poz. 538 / do roszczeń, o których mowa w art. 1 powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się przepisy art. 442⁽¹⁾ kc. Powyższa ustawa weszła w życie 10 sierpnia 2007r, tak więc w tym momencie roszczenia z tytułu śmierci F. M. nie były jeszcze przedawnione, należało więc w tym względzie uznać, iż przedawniły się one po upływie 20 lat od chwili popełnienia przestępstwa, tj. w dniu 27 czerwca 2017r. Pozew w niniejszej sprawie został natomiast wniesiony w dniu 22 listopada 2017r / data stempla pocztowego k. (...) /, tak więc nastąpiło to po upływie 5 miesięcy od chwili upływu terminu przedawnienia. W przedmiotowej sprawie należałoby jednak ocenić zgodność zarzutu przedawnienia zgłoszonego przez stronę pozwaną z zasadami współżycia społecznego / art. 5 kc /. Rozważając tę kwestię trzeba mieć na uwadze: charakter dochodzonego roszczenia, przyczynę opóźnienia oraz to czy opóźnienie nie było nadmierne / patrz: wyrok SN z dnia 12 grudnia 2007r, V CSK 334/07, wyrok SN z dnia 2 kwietnia 2003r, I CKN 204/01 /. W ocenie Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie można przyjąć, że z uwagi na zasady współżycia społecznego zarzut przedawnienia nie powinien zostać uwzględniony. Po pierwsze należy przypomnieć, że charakter roszczeń powodów przemawia za zastosowaniem art. 5 kc. Domagają się oni bowiem zadośćuczynienia za śmierć ojca w wypadku samochodowym. W chwili tego zdarzenia powodowie byli dziećmi / A. M. (1) miał (...) lat, D. M. miał (...)lata, a K. M. urodził się na (...) przed śmiercią ojca /. W zasadzie zostali więc oni pozbawieni takiej podstawowej więzi rodzinnej jaka łączy rodzica z dziećmi. Krzywda jakiej doznali powodowie ma więc charakter bardzo poważny i z tych choćby względów przedawnienie nie powinno zostać uwzględnione. Należy także zauważyć, że przedawnienie to w chwili wniesienia pozwu nie było nadmierne / wynosiło ono bowiem 5 miesięcy/, co również przemawiałoby za zastosowaniem art. 5 kc. W końcu za uznaniem podniesienia zarzutu przedawnienia za nadużycie prawa podmiotowego przemawia również zachowanie zobowiązanego. Jak wynika bowiem z akt sprawy jeszcze przed upływem terminu przedawnienia / 2016 r/ powodowie zgłosili żądania z tytułu zadośćuczynienia za śmierć ojca, ale zakład ubezpieczeń odmówił wypłaty powołując się na fakt, że K. M. w chwili wypadku był niemowlęciem, więc więzi pomiędzy nim a ojcem się jeszcze nie nawiązały / pismo z dnia 16 czerwca 2016r (...) /, zaś w wyniku reklamacji

pokrzywdzonego zakład ubezpieczeń podtrzymał decyzję o odmowie wypłaty zadośćuczynienia z uwagi na upływ przedawnienia / pismo z dnia 1 sierpnia 2016r (...) /. W ocenie Sądu Okręgowego obie te decyzje co do zasady były błędne i również z tej przyczyny zarzut przedawnienia nie zasługiwał na uwzględnienie. Na marginesie jedynie należy zauważyć, że chociaż w 2016r do zakładu ubezpieczeń zostały zgłoszone roszczenia o zadośćuczynienie z tytułu śmierci F. M., to jednak fakt ten nie powodował ponownego przerwania biegu przedawnienia. Choć bowiem orzecznictwo sądów w tej kwestii jest różne, Sąd odwoławczy zgadza się z argumentacją i tezą zawartą w wyroku S. A.w B. z dnia (...), (...), z którego wynika, że przerwanie biegu przedawnienia roszczenia z tytułu ubezpieczenia nie następuje za każdym razem, gdy ubezpieczyciel otrzyma dotyczące tego samego zdarzenia zgłoszenie: żądania o wypłatę odszkodowania, bądź zdarzenia szkodzącego.

Mając powyższe na uwadze należało uznać apelację powodów za uzasadnioną, a ponieważ przyczyną oddalenia powództwa było uwzględnienie zarzutu przedawnienia roszczenia, trzeba było przyjąć, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy i zaskarżony wyrok odnośnie powodów musiał ulec uchyleniu, a sprawa podlegała przekazaniu Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania / art. 386 § 4 kpc /. Orzekając na nowo Sąd Rejonowy przeprowadzi stosowne postępowanie dowodowe, oceni roszczenie powodów co do zasady i co do wysokości, ustosunkuje się również do kwestii przyczynienia się ofiary wypadku i dopiero wówczas wyda w sprawie stosowne rozstrzygnięcie.

(...)